і судом та забезпеченню належної реалізації процесуальних гарантій. Водночас адвокатська діяльність сама по собі не гарантує встановлення істини, проте є важливою інституційною гарантією захисту прав людини та запобігання процесуальним порушенням [5; 6].

Отже, принцип справедливості в кримінальному праві України є комплексною засадою, яка охоплює законодавче визначення кримінально караних діянь, установлення санкцій, притягнення особи до кримінальної відповідальності та призначення покарання. Його реалізація залежить від якості кримінального законодавства, обґрунтованості судових рішень та дотримання процесуальних гарантій. Важливу роль у цьому процесі відіграє адвокатура, діяльність якої сприяє забезпеченню права на захист і відновленню порушених прав. Удосконалення кримінально-правової політики України має бути спрямоване на забезпечення пропорційності покарання, індивідуалізації кримінальної відповідальності та ефективного захисту прав усіх учасників кримінального провадження

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Леонович М. Ю. До питання про принцип справедливості у системі принципів призначення кримінального покарання. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 596–598. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.100. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/e530d303-47d6-4ceb-b5c6-c6da9c4ceb3f

2. Марисюк К., Слотовінська Н. Принцип справедливості та його місце в системі принципів призначення покарання. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2021. № 1 (29). С. 133–137. DOI: https://doi.org/10.23939/law2021.29.133. URL: https://ena.lpnu.ua/items/

3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text

6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

7. Баулін Ю. В. Принцип справедливості кримінального закону у практиці Конституційного Суду України. Право України. 2017. № 2. С. 23–27. URL: https://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001431085

Тіліченко Олександр, здобувач
Науковий керівник: Кіблик Дар'я,
докторка філософії, доцент
доцентка кафедри адміністративно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції імені Е.О. Дідоренка
Донецький державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ: ВІД ПЕРШИХ ЗАКОНОПРОЄКТІВ ДО СУЧАСНОГО ЕТАПУ ВПРОВАДЖЕННЯ

Ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX [1] стало підсумком понад двадцятирічного формування правової політики у сфері публічного адміністрування. В. Тимощук зазначає, що проєкт закону з 2001 року шість разів вносився різними складами уряду до парламенту, а перше читання відбулося лише у вересні 2020 року; належний текст, на думку автора, був підготовлений ще у 2008 році під науковим керівництвом професора В. Авер'янова [2, с. 31]. Таку тривалість автор пояснює насамперед малознайомістю проблематики для вітчизняної науки та потребою здобути політичну підтримку в парламенті [2, с. 29, 31]. Важливим стимулом стала й євроінтеграція, адже наявність і якість такого закону є одним із критеріїв, за якими Програма SIGMA оцінює систему врядування [2, с. 31].

Закон було підписано 13.06.2022, а чинності він набув 15.12.2023, і це відтермінування мало підготувати адміністративні органи до нових процедурних правил [3, с. 98]. Змістовно закон змістив акцент з оцінки лише результату діяльності на дотримання встановленої процедури: як наголошує В.В. Сичова, навіть за правильного вирішення справи по суті недотримання процедурних гарантій, зокрема права особи бути вислуханою чи обов'язку мотивувати адміністративний акт, може бути підставою для його скасування [3, с. 98]. Для узгодження чинного законодавства з новими правилами ухвалено Закон України від 10.10.2024 № 4017-IX, який набрав чинності 15.11.2024 і змінив 196 законодавчих актів [4]. Саме ризик колізій з іншими загальними та спеціальними законами В. Тимощук ще до ухвалення закону називав головним викликом його впровадження [2, с. 29]. На мою думку, гармонізація 2024 року стала необхідним етапом, який мав знизити цей ризик, проте не замінює якісної практики застосування.

Практика застосування закону лише формується. Відповідно до ч. 4 ст. 6 закону, висновки Верховного Суду про застосування норм права є обов'язковими для адміністративних органів, які застосовують відповідні норми [3, с. 97]. За даними аналітичного звіту, на який посилається В.В. Сичова, станом на кінець лютого 2026 року закон згадувався у понад 35 тисячах судових рішень, проте інструментальне застосування його принципів наявне лише приблизно у 4 % випадків, коли суд про них згадує [3, с. 98-99]. Водночас Верховний Суд поступово формує єдині підходи: у постанові від 13.02.2024 у справі № 320/5934/22 він наголосив на необхідності балансу між несприятливими наслідками для особи та цілями адміністративного акта, а у постанові від 27.03.2025 у справі № 480/5652/24 визнав порушення процедурних гарантій самостійною підставою для оскарження акта [3, с. 99]. Отже, кількісне поширення закону поки випереджає якісне його застосування.

Отже, правова політика у сфері адміністративної процедури пройшла шлях від тривалого напрацювання законопроєкту до впровадження загальних правил, які зміщують акцент на процедурні гарантії особи. На мою думку, наразі ключовим завданням є не подальше нормотворення, а якісне й однакове застосування закону, що залежить від практики Верховного Суду та від підготовки правників і публічних службовців до роботи за новими правилами; на потребу приділити увагу навчальній складовій звертав увагу й В. Тимощук [2, с. 29]. Подальшого наукового опрацювання потребує оцінка ефективності застосування принципів адміністративної процедури в різних сферах публічного адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20

2. Тимощук В. Теоретичні та практичні виклики становлення загальної адміністративної процедури в Україні. Право України. 2021. № 10. С. 28-43. DOI: https://doi.org/10.33498/louu

3. Сичова В. В. Формування практики застосування Закону України «Про адміністративну процедуру»: у позиціях Верховного Суду. Галицькі студії: Юридичні науки. 2025. № 12. С. 96-101. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-12-14

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» : Закон України від 10.10.2024 № 4017-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20